

مازیار یعقوبعلی پور کارشناس تکثیر و پرورش آبزیان

بررسی امکان پرورش ماهی سی باس آسیایی در استخرهای ذخیره کشاورزی با آب لب شور و شور

گوشت ماهی بعنوان یکی از منابع پروتئینی با کیفیت شناخته شده است. نیاز روزافزون به پروتئین حیوانی بخصوص توسعه مصرف آبزیان در سلامت بهداشت خانواده نقش مهمی دارد. هر ساله صنعت پرورش آبزیان با ارائه خدمات کارشناسی به منظور استفاده بهینه از استخرهای ذخیره کشاورزی برای تولید آبزیان اعم از پرورش ماهی و میگو با ایجاد شغل های موقت و دائم بعنوان یکی از با اهمیت ترین صنایع اشتغال زا مطرح بوده است و تاثیر مهمی بر افزایش تولید آبزیان، محرومیت زدایی و درآمدزایی داشته است. اهداف برنامه توسعه آبی پروری در استان، به لحاظ تغییرات خصوصیات فیزیکی شیمیایی منابع آب (لب شور، شور و شیرین) ضرورت عدم اتکا به پرورش یک گونه خاص را ایجاب می کند. تولید آبزیان در استخرهای ذخیره کشاورزی موجود یک تولید معیشتی در جهت بهبود اقتصاد خانوار می باشد.

ماهی سی باس آسیایی که در استرالیا با نام باراموندی (Barramundi) شناخته می شود، یک ماهی شکارچی فرصت طلب با رژیم غذایی گوشتخواری است که اخیرا در ایران مورد توجه پرورش دهندگان قرار گرفته و عمدتا " برای پرورش در قفس های دریایی در نظر گرفته شده است. سی باس آسیایی با نام علمی *Lates calcarifer* از خانواده *Centropomidae* و از رده *Pisces* در زمره ماهیان مهم پرورشی در کشورهای آسیای جنوب شرقی بوده و علاوه بر این، جزء ماهیان خلیج فارس و دریایی عمان بخصوص سواحل جنوب شرقی ایران نیز می باشد. این ماهی رشد سریعی داشته و سازگاری بسیار مطلوبی با تغییرات وسیع دمائی و شوری دارد. پرورش این ماهی نخستین بار در مرکز تحقیقاتی *Songkhala* در تایلند در ۱۹۷۰s آغاز و به سرعت در سراسر جنوب شرق آسیا گسترش یافت. در دهه 1988s میلادی تکثیر و پرورش باراموندی در کشورهای چین، هند، اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایوان، ویتنام و استرالیا رونق چشمگیری یافت. باراموندی در سال های اخیر به قصد آبی پروری به ایران، گوام، پلی نزی فرانسه، ایالات متحده آمریکا (هاوایی و ماساچوست)، هلند، انگلستان و اسرائیل نیز معرفی گردیده است. با توجه به اهمیت تجاری ماهی سی باس آسیایی، جا دارد که امکان پرورش این گونه ارزشمند در منابع آبی چاه های کشاورزی با شوری بیش

از ppt۱۰ مورد توجه بیشتری قرار گیرد. ورود ماهی سی بس آسیایی به عنوان یک گونه تجاری در سیستم پرورش می تواند به رونق صنعت آبی پروری استان و کل کشور کمک قابل ملاحظه ای کند.

ماهی سی بس آسیایی از مهمترین گونه های ساحلی، مصب رودخانه و آب شیرین می باشد، که توانایی زیست در آب شور، لب شور و آب شیرین را داراست. این گونه بدلیل قیمت بسیار مناسب در بازار از اهمیت ویژه ای در صنعت تکثیر و پرورش دنیا برخوردار است. این ماهی توانایی تراکم پذیری بالایی در محیط پرورشی دارد و از لحاظ فیزیولوژیکی دارای محدوده تحمل بسیار بالایی می باشد. ماهیان ماده سی بس آسیایی دارای هم آوری بالایی هستند و استحصال تخم آنها در مراکز تکثیر بسیار راحت تر از سایر گونه های مشابه است. ماهی سی بس را براحتی می توان با غذای دستی و پلت تجاری پرورش داد. رشد این گونه نسبتاً سریع است و سایز برداشت در ماهی سی بس آسیایی می تواند در مدت شش ماه به ۵۰۰-۳۵۰ گرم و در مدت دو سال به ۳-۴ کیلوگرم برسد. لذا آگاهی از بیولوژی و فیزیولوژی این گونه در دست یابی هرچه بهتر به بیوتکنیک تکثیر و پرورش آن ضروری می نماید. تخم ریزی در دمای ۲۶ تا ۲۹ درجه سانتی گراد و در عمق ۱۰ تا ۴۰ متری انجام می گیرد. در شرایط مناسب در طول یک دوره پرورش به وزنی حدود ۱/۵ تا ۳ کیلوگرم و طول ۲۵ تا ۱۰۰ سانتی متر می رسد. هرچند این ماهی گونه مقاومی است ولی پارامترهای فیزیوشیمیایی که باید رعایت شود: حداقل اکسیژن آب بالای ۴/۵ میلی گرم در ، شوری ppt ۵ تا ۴۰ ، دمای اپتیمال آب ۲۲ درجه ، اما این ماهی رنج وسیعی از دما (۸ تا ۲۷) درجه سانتی گراد را تحمل می کند. درجه حرارت مطلوب رشد ۲۳-۲۴ درجه سانتی گراد و تراکم ماهی در هر استخر ذخیره به میزان تعویض آب آن بستگی دارد. برای سال اول تعداد ۲ تا ۳ قطعه در هر متر مکعب توصیه می شود. تعداد رهاسازی ۵۰۰۰ قطعه در هر هکتار استخر خاکی و ۱۵ تا ۲۰ قطعه در متر مکعب پرورش ماهی در قفس می باشد. رنگ بدن در آب های شیرین تیره و در آب شور نقره ای شفاف می باشد. بسیاری از آب چاه های کشاورزی شور شده است و در $EC > 5000 \mu\text{m/cm}$ پرورش کپور ماهیان توصیه نمی شود و این گونه می تواند جایگزین مناسبی جهت پرورش در استخرهای ذخیره باشد. در سال های اخیر با تکثیر این ماهی امکان تامین بچه ماهی آن در کشور امکان پذیر شده است. جهت افزایش تولید در واحد سطح و نیز بهینه کردن پرورش به لحاظ اقتصادی پیشنهاد می شود. برخی تدابیر مدیریتی و تغذیه ای شامل سورت بندی های منظم (جهت جلوگیری از تلفات ناشی از هم نوع خواری) و استفاده از غذای تجاری مخصوص سی بس مانند پلت های اکسترود باید اتخاذ گردد. به دلیل تاثیر منفی کاهش دما بر ضریب تبدیل غذایی سی بس آسیایی، بهتر است که پرورش این گونه بیشتر در نیمه اول سال که دمای هوا بالاتر است ، انجام شود.